

شرط «امکان» در سیاست

کورش الماسی

امکان یا نبود امکان وقوع یک پدیده، هدف یا ... منوط به وجود برخی مفروضات، پیش‌شرط‌ها و ملزومات است. تحقق اهداف اجتماعی و سیاسی بدون می‌یاکردن پیش‌نیازها، از امور «ناممکن» است. توسل به خرد و اراده جمعی و انتخاب و پیگیری اهداف ملی می‌تواند نُه‌تنها کشور را از انواع و انبوه چالش‌ها نجات دهد؛ بلکه زمینه‌ای برای توسعه ملی که آرزوی همه وطن‌پرستان و دغدغه‌مندان صیانت از ایران است، باشد. «خرد تنها ابزاری است که می‌تواند، ممکن و عملی یا ناممکن و غیرعملی‌بودن برخی اهداف سیاسی را به ما نشان دهد». به‌عنوان مثال، خرد به ما می‌گوید که نمی‌توان بذر خرما را در اردبیل کاشت و انتظار برداشت خرما در طبیعت سرد اردبیل را داشت. موفقیت اهداف سیاسی منوط به وجود زمینه، پیش‌نیازها و شرایط لازم است.پدیده‌ها و تحولات سیاسی در یک فضا یا شرایط خاص به وقوع می‌پیوندند. به عبارتی «تحولات سیاسی نه برابند اراده‌ها یا اهداف برخی اذهان بلکه نتیجه یک رشته فعل‌وانفعالات در طول یک پروسه زمانی هستند». به تعبیری تحقق اهداف سیاسی مستلزم برخی زمینه‌ها و ملزومات است.
ظواهر برخی فعل‌وانفعالات و پدیده‌ها در عرصه سیاسی،

حاکمی از این است که برخی اذهان تلاش می‌کنند در راستای ادامه راه زمینه‌سازی کنند. به منظور پیشگیری از آسیب‌هایی که «خطای تشخیص و تحلیل عرصه سیاسی از سوی برخی اذهان، ممکن است گریبان‌گیر کشور شود»، نکاتی کلی و مختصر ارائه می‌شود.
اینکه ساختارهای مدیریت سیاسی تابع شرایط زمانی و مکانی هستند، یک امر و موضوع فراارادی است. به عبارتی مهم نیست که برخی اذهان، چقدر اشتیاق تصاحب برخی مناصب سیاسی را داشته باشند. «برای تصاحب مناصب سیاسی، به ضرورت باید برخی ملزومات مهیا و فراهم باشند». ساختار مدیریت سیاسی مبتنی بر هر روشی، محصول یک شرایط خاص بین‌المللی، اجتماعی و سیاسی در مقطعی از تاریخ است که «آن مقطع مدت‌هاست که به تاریخ پیوسته است». به‌عبارتی ساختارهای مدیریت سیاسی به واسطه یک قاعده فراارادی، محصول و تابع یک شرایط و عوامل خاص اجتماعی و سیاسی ملی و خارجه است.آیا ذهن صادقی وجود دارد که باور داشته باشد ایران، خاورمیانه و جهان ۱۴۰۱ همان ایران، خاورمیانه و جهان ۱۳۵۷ است؟ اگر پاسخ منفی باشد، آنگاه می‌توان ادعا کرد که در ایران، خاورمیانه و جهان ۱۴۰۱ نمی‌توان ساختار و

با پایان عمر دولت دوازدهم همه این یاران برجامی و یاوران ظرفیت یکی پس از دیگری گود سیاست و دیپلماسی را خواسته یا ناخواسته ترک کردند و دراین‌بین تنها تخت‌روانچی مانده بود که با تصمیم هوشمندانه ظرفیت از چهارم اردیبهشت ماه ۱۳۹۸ به‌عنوان سفیر و نماینده ایران در سازمان ملل متحد در نیویورک در این سمت مشغول به فعالیت بود که حال قرار است او هم جای خود را به سعید ابروانی بدهد؛ فردی که در کارنامه خود کارداری ایران در عراق و معاون امنیت بین‌الملل و سیاست خارجی دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی را ثبت کرده است.

۱۱۸۷ روزی را که تخت‌روانچی به‌عنوان سفیر و نماینده دائم ایران در سازمان ملل خدمت کرد، باید جزء ملتهب‌ترین دوران دیپلماسی ایرانی دانست. خروج دونالد ترامپ در ۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۷ از برجام و به موازاتش اعمال تحریم‌های بی‌سابقه و پیگیری سیاست فشار حداکثری ضد ایران، عرصه سیاست جهانی را دچار تنش‌شی کم‌سابقه کرده بود؛ بماند که دوران ریاست‌جمهوری سابق ایالات متحده علاوه بر برجام در دیگر حوزه‌ها نیز شرایط بغرنج و پیچیده‌ای را برای نظام بین‌الملل شکل داده بود که محل بروز و ظهورش در سازمان ملل بود.

رئور سردار سلیمانی در ۱۳ دی‌ماه ۱۳۹۸ و به تیغ آن حمله موشکی ایران به پایگاه عین‌الاسد در عراق، تنش تهران-واشنگتن را به نقطه اوجش در مدت حیات ۳۳ساله جمهوری اسلامی رساند؛ به گونه‌ای که بسیاری احتمال وقوع تنش نظامی تمام‌عیار و گسترده را دور از ذهن نمی‌دانستند. در چنین فضایی، سازمان ملل و شورای امنیت نیز محل تاخت‌وتاز و فشارهای آمریکا به جامعه جهانی برای اجماع علیه تهران بود؛

شرایط مشابه ۱۳۵۷ را برپا کرد یا آن را ادامه داد. در ۱۳۶۸، تضاد دیدگاه میان منتقدان سیاسی، تحت کنترل شخصیت‌هایی چون مرحوم هاشمی بود. به بیانی، مدیریت کلان سیاسی در ۱۳۶۸، بر اوضاع و احوال کشور تسلط داشت. برپراه نیست اگر برجسته‌ترین ویژگی عرصه سیاسی در ۱۴۰۱ را بی‌ثباتی، عدم هماهنگی و آشکارشدن جدل و تضاد بر سر منافع و دیدگاه‌های گوناگون میان دولتمردان و منتقدان سیاسی از یک سو و شکاف میان شهروندان (افکار عمومی) با اهداف، عملکرد و برنامه‌های ساختار مدیریت سیاسی از سوی دیگر بدانیم.

اگر «رابطه لازم و ملزوم بودن، میان منویات و اهداف سیاسی با ضرورت وجود زمینه و پیش‌نیازها» منطقی و کاربردی تلقی شود، آنگاه می‌توان ادعا کرد که تداوم ساختار مدیریت سیاسی مبتنی بر مدل‌های قدیمی از ناممکن‌های عالم سیاسی است. با وجود فقر بی‌سابقه بخش وسیعی از شهروندان، آسیب اخلاق سیاسی، طمع غیرانسانی برخی اذهان برای کسب منابع مالی از طریق مناصب سیاسی، جایگاه غیرقابل فهم کشور در عرصه بین‌المللی، نفوذ بیگانگان در سطوح گوناگون مدیریتی و مخالفت

اما تجربه دهه ۷۰ تخت‌روانچی در این سمت (سفیر و نماینده دائم در سازمان ملل)، شرایطی را رقم زد که ایران موفق به مدیریت این فشارها علیه خود شود. به همین سبب کارزار دونالد ترامپ عملاً با همراهی سیاسی و دیپلماتیک کشورها علیه جمهوری اسلامی همراه نشد و اصطلاحاً «ترامپ ماند و گودش». هرچند در عرصه اقتصادی و تجاری به واسطه قدرت ایالات متحده شاهد تأثیر جدی، مخرب و مستقیم تحریم‌ها بر وضعیت معیشتی ملت بودیم که تا به اکنون ادامه دارد.

البته دوره مأموریت مجید تخت‌روانچی علاوه بر این حساسیت‌ها و فشار بی‌امان واشنگتن بی‌حاشیه هم نبود. تنها به فاصله ششش ماه از آغاز به کار تخت‌روانچی در نیویورک بود که او در مهر ۹۸ به بیمای سرطان مبتلا شد و به‌همین دلیل سفیر و نماینده ایران نزد سازمان ملل نتوانست هیئت ایرانی را در اجلاس سالانه آن سال همراهی کند. البته این پایان کار نبود. ممانعت ایالات متحده برای عیادت محمدجواد ظریف از تخت‌روانچی در بیمارستانی در نیویورک و مطالبه آزادی یک زندانی دوتابعیتی برای انجام دیدار حضوری این دو (ظریف و تخت‌روانچی) هم جزء حواشی همان سال بود که نهایتاً وزیر امور خارجه سابق ایران را مجبور کرد با وجود فاصله ۲۰ دقیقه‌ای محل اقامتش از بیمارستان به دیداری مجازی با تخت‌روانچی اکتفا کند. با توان و سابقه طولانی مجید تخت‌روانچی ذیل حضورش در سازمان ملل از ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۷ و در مقطع دوم از ۴ اردیبهشت ماه ۱۳۹۸ تا ۲ مرداد ۱۴۰۱، باید دید ابروانی چه کارنامه‌ای از خود در مقر سازمان ملل به جای خواهد گذاشت؟

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

بازداشت هستند، هم گفته بود: پرونده مربوط به تلاش‌ها و خدمات سربازان گمنام امام زمان است. ضابط خاص به این پرونده ورود کرده و اقداماتی برای کشف جرم صورت گرفته است. تعقیب براساس دستور قضائی انجام شده و رسیدگی در مرحله دادسرا است. این تحقیقات در مرحله دادسرا واجد محرمانگی است. در ۱۸ اردیبهشت دستور جلب صادر و تفهیم اتهام شدند. تحت قرار بازداشت موقت هستند و تحقیقات در حال انجام است. برخی از داخلی‌ها به این افراد مراجعه و گرفتار ماجراهایی می‌شوند که ریشه نیست و عناصر داخلی که برخورد می‌شود، او افزود: این دو نفر تفهیم اتهام شدند و اتهام‌شان اجتماع و تبانی به قصد اقدام علیه امنیت ملی کشور بوده است و قابل قیاس با پرونده اسدی و نوری نیست و مرتبطان آنها که از داخل ارتباط داشتند، مورد بررسی و تحقیق قرار دارند.

درباره اطلاعات تکمیلی سایر پرونده‌های این چنینی هم باید منتظر روشنگری سخنگوی قوه قضائیه نشست که معمولاً اگر در نشست‌های خبری سخنگوی دستگاه عدلیه سوّالی پرسیده نشود، در نهایت فقط خبر حکم نهایی متهمان در یکی از نشست‌های اتی اعلام خواهد شد.

اما آنچه هست، بی‌شک می‌توان این اقدامات را در شرایط فعلی که اخبار بسته و گریخته‌ای از خرابکاری‌های اطلاعات اسرائیل به بیرون درز می‌کند، اتفاقی دانست که نقش مهمی در موازنه امنیتی ایفا می‌کنند و از سوی دیگر خاستگاه مقاومت‌های ملی در مقابل خرابکاری‌ها و عملیات‌های تروریستی را تقویت می‌کنند. عملیات شکار وزارت اطلاعات فارغ از هرگونه جهت‌گیری سیاسی (در هنگامه‌ای که عوامل یک سازمان جاسوسی به بخش‌های مهم کشور حمله می‌کنند) باید این واقعیت مهم را تبیین کند که ایستادگی در مقابل خرابکاری‌های اطلاعاتی در حد و اندازه‌های مقتضیات ملی در حال انجام است و مسئله فوق قطعاً برای همه ساکنان کشور در هر موقعیت فکری و ایدئولوژیک یک برگ برنده و اقدام پیش‌برنده و میهنی در نظر گرفته خواهد شد. تحلیل‌های سیاسی از رفتارهای امنیتی نیز بی‌شک در مواجهه با آن چیزی که دفاع نامیده می‌شود، این نگاه ملی را به‌عنوان یک پشتوانه عمومی تفسیر خواهد کرد.

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

با تاریخ و هویت «ملی» و... چگونه ذهنی می‌تواند تصور کند که جایگاه و ساختار مدیریت سیاسی مبتنی بر ایده‌های قدیمی تداوم داشته باشد. به‌منظور پیشگیری از «تقابل افسارگسیخته بر سر منافع» میان اجزای مختلف مدیریتی از یک سو و ملت با دولتمردان از سوی دیگر که به گواه شواهد بی‌شمار تاریخی و تجربی پیامی جز توسل به اهرم‌های قهرآمیز نخواهد داشت، لازم و ضروری است تا راهکاری برای مدیریت سیاسی تدبیر شود. «به‌منظور پرهیز از انواع مخاطرات غیرقابل پیش‌بینی، الزامی است تا هم‌اکنون شیفتگان مناصب سیاسی از طریق هم‌اندیشی، تبادل‌نظر و همکاری با دلسوزان ایران‌زمین، حول یک هدف و برنامه ملی به اجماع برسند». حصول اجماع در شرایط ثبات، «ممکن»، اما در شرایط آشفته که بیگانگان نیز از طریق عوامل داخلی بنزین بر آتش می‌ریزند، ناممکن است.

به‌خاطر سلامتی، ثبات، آرامش و امنیت ایران تعامل و گفت‌وگو ضرورت امروز جامعه است در غیر این صورت وقوع بی‌ثباتی همراه با انواع مخاطرات غیرقابل پیش‌بینی، «اجتاب‌ناپذیر» خواهد بود.

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، در جریان دیدار با وزیر امور خارجه آمریکا، مایک پمپئو، در کاخ سفید، واشینگتن، ۲۰۱۷

یادداشت

برجام و وضعیت منابع انسانی کشور

فرخ گلزار: در جهان متلاطم امروزی شرکت‌های پیشرو بیش از هر دوره و زمان دیگری به اهمیت و توجه به کارکنان خویش پی برده و دریافته‌اند که در کنار سرمایه فیزیکی و مالی که یک ابزار مهم برای رشد اقتصادی محسوب می‌شود، سرمایه‌های انسانی از مهم‌ترین ابزارهای حیاتی برای دستیابی به توسعه و رشد کیفی و همه‌جانبه است و تنها نهاده‌ای است که بیش از هر عامل دیگری بر رشد و بقای سازمانی تأثیرگذار است و قادر است ضمن تغییر خود سایر نهاده‌های تولید را دگرگون یا متعادل سازد و بستری مناسب برای نوآوری فراهم آورده و در سطح وسیع اثرگذار باشد. صحبت از برجام و از پس آن ارتباط با جهان بسیار می‌شود، آنچه امروز از میان همه گزاره‌ها روشن شده است، تأثیر تحریم‌ها و اثرگذاری ارتباط با جهان است. زیرا تحریم شرایط ویژه‌ای برای اقتصاد هر کشوری ایجاد می‌کند که از جذب سرمایه‌گذاری‌های مولد خارجی و انتقال تکنولوژی کمتر تا عدم ورود و ایجاد خرجه مالی مولد را شامل شده و از پس آنها امید به کار و آینده را کاهش می‌هد و درنهایت تمامی سازوکارهای اقتصادی یک کشور را به هم می‌ریزد. درواقع شریان اصلی اقتصادی که روابط و تعاملات مالی با اقتصاد دنیااست از بین رفته و ظرفیت‌های اقتصادی کوچک‌تر و از فرار سرمایه تا فرار نیروی انسانی توانمند را منجر می‌شود و سرنوشت کشور را به مرحله ازدست‌دادن منابع خود از یک سو و به خام‌فروشی منابع معدنی و کانی خود به دلال دست‌چندم و ازدست‌دادن نیروی انسانی به حداقلی‌ترین شرایط از سوی دیگر، ختم می‌سازد. اقتصاد ایران در چند دهه اخیر به‌ویژه ۱۰ سال اخیر با تورم بسیار بالا، رکود اقتصاد و اشتغال‌زایی بسیار پایین و گسترش فقر و نابرابری مواجه بوده است؛ به‌طوری‌که درحال‌حاضر و با توجه به آمار مربوط به وضعیت نیروی کار در سال ۱۴۰۰ از سوی مرکز آمار ایران درصد جمعیت بی‌کار تحصیل‌کرده نسبت به کل جمعیت بی‌کار کشور ۴۰ درصد است که به نظر سیاست‌گذار اقتصادی با اتخاذ سیاست‌های موقت، علاج ریشه‌ای مشکلات را به آینده موکول کرده است. ثبات اقتصاد کلان شرایط لازم برای رشد اقتصادی پایدار و مستمر است؛ بنابراین بازگرداندن اعتماد به تولیدکنندگان و ایجاد فضای ثبات، آرام و شفاف، جذب سرمایه‌گذار برای فروش، توسعه بازار سرمایه‌گذاری و انتقال تکنولوژی و جوینت با شرک‌های خارجی به‌منظور ارتقای ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری مولد از مهم‌ترین اولویت‌های اصلاحات اقتصاد در ایران است. علاوه بر تأثیر تحریم‌بر اقتصاد کشور، بازه جوانی نیروی کار که از سن ۱۸ تا ۳۵ سال می‌توان در نظر گرفت، سالانه با موج عظیمی از ظرفیت‌های بالقوه کشور با توجه به منابع محدود پیش‌بینی‌نشده و عدم آمادگی دولت‌ها نابود شد. سالنامه مهاجرتی ایران در سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد که جمعیت مهاجران ایرانی در دنیا بر اساس آخرین آمار موجود قابل‌استناد در سال ۲۰۲۰ میلادی، ۱۰۸ میلیون نفر است. جمعیت مهاجران ایرانی در دنیا بر پایه داده‌های ای‌المللی در سال ۱۹۹۰ میلادی بالغ بر ۸۲۰ هزار نفر بوده است که این رقم تا سال ۲۰۲۰ و در ۳۰ سال ۲۰۲ تا براب شده است. درحالی‌که سطح تحصیلات آکادمیک ایرانی‌های مهاجر از رتبه خوبی نسبت به دیگر ملل برخوردار است. وقتی کشوری تحت تأثیر تلاطم‌های اقتصادی و مخصوصاً تحریم قرار گیرد، نرخ برابری ریال در برابر ارزهای خارجی مخصوصاً دلار باعث می‌شود که حقوق و دستمزدهایی که خارج از کشور می‌دهند جذابیت پیدا کند؛ مثلاً در ایران حداقل حقوق و دستمزد بین چهارونیم تا پنج میلیون تومان است، درحالی‌که حداقل حقوق بازار کار جهانی را اگر به‌طور میانگین دوهزار دلار در ماه در نظر بگیریم، با نرخ متوسط دلار در کشورمان بیش از